

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований в 1996 році

Рівне – 2009

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42. — Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 27.11.2009 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

моральні вимоги щодо поведінки людей; у них виникають добрі поривання: допомогти тому, хто потребує допомоги та ін. Особливості формування та розвитку моральних почуттів потрібно враховувати, всіляко схвалювати моральні поривання дітей. Педагог повинен допомагати дитині бачити поза літературним твором людину з її відношенням до життя і ненав'язливо дати можливість оцінити позиції автора, самої дитини (погодитися з нею, прийняти її) як допомогу в моральному становленні.

Виховання моральних якостей – найвагоміше завдання всієї початкової школи і тому твори дитячої літератури мають досить глибокий вплив на молодших школярів. Дитяча література покликана вирішувати завдання: систематично знайомити школярів з моральними нормами, надавати допомогу в осмисленні морального досвіду (зіставлення власного досвіду і вчинків літературних героїв); допомагати дітям у розвитку морального самовиховання. Великий вплив на свідомість школярів має саме зіставлення позитивних прикладів, які запозичені з художніх творів, з фактами із життя самих дітей. Дитяча література збагачує духовне життя дітей, повертає до книги, яка є активним чинником формування моральної свідомості молодших школярів. Сила впливу дитячої літератури на моральне виховання молодших школярів дуже велика, тому що вона говорить до них мовою образів, емоцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості. – К.: Либідь, 2008. – 839с.
2. Выготский Л.С. Мышление и речь // Собр. Соч. В 6 т. – М., 1982. – Т.2. – С.357.
3. Коменський Я.А. Вибрані педагогічні твори. В 2 т. Т.2. – К.: Рад. школа, 1940. – 246с.
4. Крайг Г. Психология развития. – С.Пб., 2000. – 508с.
5. Макаренко А.С. О воспитании. – М., 1990. – 414 с.
6. Павелків Р.В. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у дитячому віці. – Рівне: Вол. Обереги, 2004. – 247с.
7. Русова С.Ф. Вибрані педагогічні твори. В 2 кн. / За ред. Є.І.Коваленко; Упоряд., передм., прим. Є.І.Коваленко, І.П. Пінчук. – К.: Либідь, 1997. – Кн. 1-2.
8. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5 т. Т.2. – К.: Рад. школа, 1976. – 664с.
9. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5 т. Т.4. – К.: Рад. школа, 1977. – 638с.
10. 10Ушинский К.Д. Педагогические сочинения. В 6 т. Т.2. / Сост. С.Ф.Егоров. – М.: Педагогика, 1998. – 494с.

Резюме. Стаття посвячена проблемі впливу произведений дитячої літератури на виховання моральних якостей молодших школярів.

Ключевые слова: моральні упередження, моральні почуття, моральні мотиви (поведення, поступков), літературні произведения.

The summary. The article is devoted the problem of influence of the children's literature work's on the education moral qualities of junior pupils.

Key words: moral convictions, moral feelings, moral motives (of conduct and actions), literary compositions.

Одержано редакцією 24.10.2009 р.

УДК: 378.147 – 057.212

О. В. ПОПЧУК

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Резюме. В статті обґрунтовано роль інноваційних технологій навчання у формуванні та розвитку професійної культури майбутніх фахівців. Особливу увагу автор приділяє нестандартним формам педагогічної взаємодії, зокрема діловій грі.

Ключові слова: професійна культура, особистісно-орієнтоване навчання, проектне навчання, ділова гра, кредитно-модульна система.

Постановка проблеми. Актуальною проблемою на сучасному етапі є формування професійної культури майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. Адже саме освіта є вагомим чинником становлення та розвитку молодого покоління. У зв'язку з цим останнім часом проведено низку психолого-педагогічних досліджень, присвячених питанням вдосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі. Дослідженнями вчених доведено, що традиційні технології навчання мають неповний вплив на процес становлення та розвитку особистості, її ціннісних орієнтацій та інтересів, на процес розвитку високого рівня загальної та професійної культури майбутнього фахівця. Теоретичне осмислення сутності та можливостей інноваційних технологій навчання у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу знайшли своє відображення у працях М.Ю. Ананченка, І.Д. Бежа, В.І. Бондара, М.Б. Євтуха, І.А. Зязюна, О.С. Пономарьова та інших.

Для сучасної освіти вагому значущість має стимулювання творчого початку в майбутніх фахівців, здатності приймати рішення. Освіта повинна розвивати нові настанови щодо власної відповідальності та ініціативи майбутніх фахівців. Ці завдання мають вирішувати, в першу чергу, вищі навчальні заклади. Тому в системі вищої освіти варто звернути увагу на формування в майбутніх фахівців здатності творчо мислити, сприймати інновації, всього того, що включає професійна культура фахівця.

Вивчення соціологічних та психолого-педагогічних джерел уможливило висновок, що під професійною культурою слід розуміти комплекс спеціальних знань, умінь, навичок і здібностей, професійних цінностей, володіючи якими фахівець певної галузі стає майстром своєї справи, професіоналом, і водночас не втрачає здатність творчо мислити та постійно самовдосконалюватися, займатися самоосвітою. Систематизація та узагальнення досліджень феномену професійної культури дають змогу виокремити такі структурні компоненти професійної культури майбутніх фахівців, як: професійний світогляд, професійна мораль, професійна компетентність, професійна майстерність, професійно-значущі види особистісної культури, професійна спрямованість та професійні здібності. Формування та розвиток всіх компонентів професійної культури майбутнього фахівця в умовах вищого навчального закладу великою мірою залежить від тих методичних підходів, що використовуються у ході навчально-виховного процесу, від інноваційних педагогічних технологій.

Метою нашої статті є обґрунтувати роль інноваційних технологій навчання у формуванні та розвитку професійної культури майбутніх фахівців документознавства та інформаційної діяльності, зокрема документознавців-менеджерів інформаційних систем державних органів управління.

Тенденції розвитку України в руслі демократизації та гуманізації зумовили необхідність запровадження та розгортання інноваційних технологій в систему підготовки фахівців. Педагогічні інновації сьогодні активно застосовуються у вітчизняній системі освіти. Вони, насамперед, стосуються методів та засобів навчання майбутніх фахівців, оскільки здатність до саморозвитку особистості формується в процесі навчання з використанням інноваційних технологій.

Зазначимо, що на сьогодні до формування поняття «технологія» сучасні науковці підходять з різних позицій, зокрема: проведення різних операцій, що здійснюються певним способом і в певній послідовності; технологічний процес; сукупність способів і прийомів, що використовуються у будь якій справі; різні методи, матеріали, словом, все, що бере участь у навчальному процесі та сприяє роботі. У нашому розумінні технологічний процес передбачає певну послідовність операцій з використанням необхідних для цього засобів.

Найбільш ефективними технологіями в системі навчання можна вважати особистісно-орієнтоване та проєктне навчання. Саме вказані технології навчання дадуть значний позитивний ефект для підвищення професійної культури майбутніх фахівців документознавства та інформаційної діяльності при використанні їх на заняттях [1; 3; 6].

Варто зазначити, що сутність особистісно-орієнтованого навчання полягає в тому, що: навчання має забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості як суб'єкта пізнавальної та предметної діяльності; надавати кожному студенту (спираючись на його здібності, нахили, інтереси, ціннісні орієнтації та суб'єктивний досвід) можливість реалізувати себе в різних видах діяльності. Водночас зміст освіти, її засоби й методи організовуються так, щоб студент міг вибирати предметний матеріал, його вид і форму. Найважливішим засобом становлення духовних та інтелектуальних якостей і основною метою сучасної освіти є освіченість як сукупність знань, умінь, індивідуальних здібностей. Крім того, найважливішими чинниками є розвиток індивідуальності студентів, створення умов для саморозвитку та самовираження [5].

Особистісно-орієнтоване навчання передбачає створення своєрідного середовища, яке забезпечує варіативність змісту, способів, термінів його засвоєння, стимулювання і підтримку будь-якої освітньої активності та ініціативності студентів, суб'єктно-особистісну взаємодію учасників процесу. Таким чином, освіта спрямована на пізнання людиною самої себе, на підвищення її професійної культури.

Водночас особливості особистісно-орієнтованого навчання та формування професійної культури майбутніх фахівців полягають в наступному:

- забезпечення культурного розвитку і саморозвитку особистості;
- самореалізація в навчальній діяльності за допомогою особистісних здібностей, інтересів, ціннісних орієнтацій, суб'єктивного досвіду.

Слід зазначити, що розвиток індивідуальних здібностей кожної особистості, допомога їй у пізнанні, самовизначенні та самореалізації, сприяння у формуванні високого рівня загальної та професійної культури є головними завданнями особистісно-орієнтованої технології навчання студентів у ВНЗ. Для реалізації цих завдань необхідно:

- застосовувати різноманітні форми і методи навчання, зорієнтованих на особистість конкретного студента;
- створення атмосфери зацікавленості у кожного студента;
- спонукання до вільного висловлювання студентом своєї думки та використання ним різних способів виконання завдань;
- діагностування самостійної роботи студентів на заняттях;
- створення педагогічних ситуацій, що спонукають до виявлення ініціативи та самостійності у роботі студентів.

Важливим є те, що особистісно-орієнтована освітня концепція вимагає від викладача ВНЗ високого рівня знань, креативності та професіоналізму. Адже викладач, який організовує навчальну діяльність на засадах особистісно-орієнтованої системи, є не лише транслятором знань, а й духовним наставником, чутливим до індивідуальних особливостей своїх вихованців.

Викладачам, які читають спеціальні дисципліни, з метою підвищення професійної культури майбутніх фахівців доцільно створювати навчальну ситуацію, що передбачає наявність таких компонентів:

- подання елементів змісту освіти у вигляді особистісно-орієнтованих задач, пов'язаних із виявленням ціннісно-сміслових компонентів матеріалу;
- засвоєння змісту в умовах діалогу, що забезпечують суб'єктно-сміслову спілкування, рефлексію, самовираження особистості;
- імітацію соціально-рольових і просторово-часових умов, що забезпечують реалізацію особистісних функцій в умовах змагання.

Таким чином, беручи до уваги всі проаналізовані аспекти, можна вважати, що запровадження особистісно-орієнтованого навчання у вищому навчальному закладі сприяє формуванню у студентів суспільно-значущих цінностей, створенню сприятливих умов для підвищення їх культурно-освітнього рівня, реалізації потенційних можливостей у різних видах діяльності та розвитку високого рівня професійної культури майбутніх фахівців.

Зазначимо, що серед методів діалогічної взаємодії, які сприяють активізації мотивації навчання студентів, привертає увагу „метод проектів”. Він орієнтує не на інтеграцію фактичних знань, а на застосування актуалізованих знань і набуття нових для активного включення у проектну діяльність, формування у студентів умінь, пов'язаних з прийняттям рішень, плануванням і пошуком, їх реалізацією та оцінкою [6, 9].

Сучасний ринок праці потребує конкурентноспроможних фахівців, тому студентів ще в процесі навчання необхідно залучати до наукової творчості, зокрема до проектно-діяльності. Використання методу проектів сприяє взаєморозумінню викладача і студентів, виховує культуру спілкування усіх учасників навчально-виховного процесу. Сутність цього методу полягає у використанні проектних завдань, зорієнтованих на інтеграцію інтелектуальної діяльності з практичною діяльністю у різних галузях. Все це дає підставу вважати проектне навчання перспективним для формування професійної культури майбутніх фахівців.

Отже, мета проектного навчання полягає у створенні умов, за яких: студенти самостійно та з інтересом набувають теоретичних знань, використовуючи різні джерела; майбутні фахівці вчаться використовувати знання, якими вони оволоділи, для розв'язання пізнавальних завдань з метою підвищення культурно-освітнього рівня; у студентів розвивається системне мислення, розширюється кругозір; у майбутніх фахівців формуються комунікативні вміння. Основні теоретичні положення методу проектів щодо підвищення професійної культури майбутніх фахівців полягають в наступному: в центрі уваги перебуває студент; формується його самостійність у пізнавальній діяльності; розвиваються творчі здібності; використовується комплексний підхід до розробки навчальних проектів, що сприяє збалансованому розвитку основних фізіологічних і психічних функцій особистості; міцне засвоєння базових знань з дисциплін забезпечується універсальним їх використанням у різних ситуаціях при розробці певного проекту. Головним завданням цього методу є створення для студентів такої ситуації, яка спонукає потребу до активних дій.

Організація навчання на основі методу проектів передбачає моделювання різних життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем і розробку проектів, що створює атмосферу співпраці та сприятиме формуванню соціальних цінностей, а отже підвищує рівень загальної та професійної культури. Використання методу проектів не тільки збагачує інтелект студентів, але й сприяє ефективній підготовці майбутнього конкурентноспроможного фахівця, який має високу професійну культуру, власну думку на розв'язання професійних завдань, вміє обговорювати різні проекти, вирішувати проблеми, будувати правильно діалог, що сприяє взаєморозумінню.

Зазначимо, що досить перспективними у сучасних умовах виявились нестандартні форми педагогічної взаємодії. Зокрема, ділова гра – навчально-практичне заняття, що передбачає моделювання майбутньої професійної діяльності фахівця. Варто відзначити очевидні переваги ділової гри, спричинені обов'язковістю взаємодії студентів між собою та викладачем, емоційністю та творчим характером заняття, самостійністю студентів у прийнятті рішення, їх бажанням набути умінь та навичок [4, 186]. Її результативність пов'язана також з необхідністю поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю.

Наш досвід з викладання таких курсів як «Організація представницьких заходів» та «Документне забезпечення управлінської діяльності організацій» для студентів спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» засвідчує, що проведення практичних занять у формі ділових ігор є ефективним засобом формування та розвитку професійної культури майбутніх фахівців, зокрема документознавців-менеджерів інформаційних систем державних органів управління [7; 8]. Так, наприклад, робочою програмою курсу «Організація представницьких заходів» передбачено проведення практичних занять у формі ділових ігор за темами: «Особливості організації демонстраційних заходів», «Організація та проведення інформаційних заходів», «Дозвілеві заходи як специфічний вид подієвої комунікації».

Зокрема для вироблення необхідних умінь та навичок проведення презентації, студентам пропонується проведення практичного заняття у формі ділової гри, зміст якого передбачає:

- розподіл ролей серед студентів академічної групи (презентаційна команда, відома особа, керівник підприємства, відповідальні особи, працівники служби ПР, журналісти, присутні) та отримання індивідуальних і групових завдань (установок та ситуацій);
- підготовку до виконання функцій усіма учасниками гри (інформаційний супровід, тексти виступів, підготовка приміщення, технічних засобів тощо);
- виконання поставленого завдання – проведення гри, дотримання вимог щодо виконання ролей;

- обговорення результатів виконання завдань експертами та іншими учасниками гри, розгляд помилок та вдалих рішень, підведення підсумків та оцінка дій кожного [8].

Організовані таким чином заняття викликають значний інтерес, який позначається на якості підготовки до них усіх студентів. У ході проведення таких ділових ігор студенти закріплюють теоретичні знання щодо організації спеціальних подій, здобувають практичні навички щодо підготовки інформаційного супроводу представницьких заходів. В результаті проведення подібних занять у студентів формуються уміння взаємодії з аудиторією, використовуючи різні засоби та прийоми. Майбутні фахівці отримують практику живого спілкування під час підготовки та проведення відповідних представницьких заходів; набувають уміння правильно формулювати запитання та відповідати на них чітко, коротко, зрозуміло; досягають вищого рівня самостійності у прийнятті рішень щодо використання схем та методів підготовки представницьких заходів. Слід зазначити, що студенти у процесі проведення ділової гри вчаться аналізувати і систематизувати матеріал, виділяти в ньому головне, оцінювати різні варіанти розв'язання проблеми і вибирати найкращі з них. Ділова гра вимагає від учасників інтеграції знань з різних дисциплін і прийняття комплексного рішення.

Застосування ділової гри дозволяє створювати ситуацію, в якій імітується прийняття управлінського рішення фахівцями з різних проблем. Наприклад, проведення у формі ділової гри практичного заняття «Удосконалення документного забезпечення управління в організації», що передбачено робочою програмою курсу «Документне забезпечення управлінської діяльності організації». З метою проведення такої гри розробляється сценарій, визначаються правила гри, ролі та функції всіх учасників, готується відповідний комплект документації. Студенти розподіляються на команди, кожній з яких відводиться певна роль та визначаються ролі кожного учасника.

Перша команда представляє організацію, де буде здійснюватися удосконалення документного забезпечення управління. Завдання команди полягає в тому, щоб підготувати та представити необхідні документи для подальшої роботи фірм-розробників, обґрунтувати вибір автоматизованої системи. Друга, третя, четверта та п'ята команди представляють фірми, що розробляють автоматизовані системи документного забезпечення управління. Їх завдання – показати можливості розробленої автоматизованої системи та ефективність її впровадження в даній організації. Команди здійснюють переговори та оформлюють відповідні документи. Шоста команда – це фірма, яка здійснює консультативні послуги в галузі удосконалення документного забезпечення управління. Сьома група – фірма, що здійснює перевірку ефективності впровадженої системи. Важливим є те, що організації та фірми в діловій грі є віртуальними, але представляють вони реальні програмні продукти. Така ділова гра проводиться після лекційного курсу для закріплення і актуалізації знань в практичній діяльності. За допомогою подібної гри у студентів – майбутніх менеджерів-документознавців формується цілісне уявлення майбутньої професійної діяльності; майбутні фахівці набувають проблемно-професійного та соціального досвіду вирішення завдань як індивідуально, так і колективно; у студентів розвивається теоретичне та практичне мислення. Подібне заняття дозволяє студентам уявити себе в конкретній діловій атмосфері, отримати навички оформлення відповідних документів, ведення переговорів, проявити свої творчі здібності, отримані знання та уміння [7].

Таким чином, завдяки діловій грі краще розвиваються здібності студентів, розширюються знання щодо певної діяльності. Ділова гра стимулює інтелектуальну діяльність майбутніх фахівців, спонукає досліджувати, прогнозувати та перевіряти правильність прийнятих рішень, сприяє формуванню комунікативної, інформаційної, управлінської та моральної культури, поглиблює уміння працювати у колективі та з колективом. Педагогічно і психологічно обґрунтована гра стимулює розумову діяльність, підвищує інтелектуальну активність, самостійність та ініціативність майбутніх фахівців.

Варто зазначити, що перехід до кредитно-модульної технології навчання є виправданим та доцільним з огляду на те, що у системі професійної підготовки фахівців із вищою освітою здійснюється модернізація в контексті європейських вимог. Кредитно-модульна система – модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів). Зазначена технологія навчання сприяє самоосвіті, саморозвитку та професійній реалізації, а отже, сприятиме підвищенню професійної культури майбутнього фахівця.

До суттєвих переваг кредитно-модульної системи організації навчального процесу належить те, що розширюється застосування інтерактивних форм і методів роботи студентів під керівництвом викладача та повноцінної самостійної роботи в лабораторіях, читальних залах, на об'єктах майбутньої професійної діяльності. У кредитно-модульній технології передбачено переорієнтацію системи навчання з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану з акцентом на організацію самоосвіти студентів.

У структурі навчального навантаження студента індивідуальна робота є одним із основних компонентів навчальної діяльності, а відповідно, займає значну частину навчального навантаження. Отже, через виконання студентами індивідуальних навчально-дослідних завдань творчого характеру доцільно впливати на підвищення їх культурно-освітнього потенціалу. Таким чином, індивідуальна робота студентів є методом і формою організації навчального процесу, за допомогою якого якнайповніше реалізуються творчі можливості. Зазначимо, що індивідуальні заняття проводяться під керівництвом викладача у поза- аудиторний час за окремим графіком, при цьому враховуються індивідуальні потреби та можливості студента. Серед основних форм індивідуальної роботи найбільш доцільними постають такі: консультації, індивідуальні навчально-

дослідні завдання (написання рефератів, розробка моделей явищ та процесів, анотація додатково опрацьованої літератури, розробка та розв'язування тестових завдань).

Кредитно-модульна система є суттєвим чинником стимулювання ефективної роботи як викладача, так і студента, оскільки збільшується проміжок часу для їхнього безпосереднього спілкування у процесі навчання. Зазначимо, що при організації навчання студентів на основі кредитно-модульної технології зберігається модульний підхід до вивчення дисципліни. Причому модулі конструюються як системи навчальних елементів, що об'єднані на основі відповідності визначеному об'єкту професійної діяльності. Отже, модуль розглядається як деякий обсяг навчальної інформації, що має самостійну логічну структуру і зміст, дає змогу оперувати цією інформацією в процесі навчальної діяльності студентів [2].

Висновки. Таким чином, упровадження у ВНЗ проаналізованих вище інноваційних технологій навчання є важливою умовою стимулювання навчальної діяльності студентів. Практична реалізація інноваційних технологій під час підготовки фахівців документознавства та інформаційної діяльності, зокрема документознавців-менеджерів інформаційних систем державних органів управління, створює можливості для індивідуальної та самостійної діяльності, сприяє активному професійному вдосконаленню, розвитку та значному підвищенню рівня професійної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех, І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання / І. Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Бондар, В. І. Модульно-рейтингова технологія вивчення навчальної дисципліни / В. І. Бондар. – К.: НПУ ім. Драгоманова, 1999. – 49 с.
3. Подмазін, С. І. Особистісно-орієнтований освітній процес. Принципи. Технології / С. І. Подмазін // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 2. – С. 35–42.
4. Фіцула, М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.
5. Якиманская И. С. Технология личностно-ориентированного образования / И. С. Якиманская // Директор шк. – 1999. – № 6. – 171 с.
6. Яковлева, Н. О. Проектирование как педагогический феномен / Н. О. Яковлева // Педагогика. – 2002. – № 6. – С. 8–12.
7. Документне забезпечення управлінської діяльності організацій: робоча програма курсу для студентів спеціальності 6.020.105 «Документознавство та інформаційна діяльність» / РДГУ; кафедра документальних комунікацій; уклад. О. В. Попчук. – Рівне, 2008. – 32 с.
8. Організація представницьких заходів : робоча програма курсу для студентів спеціальності 7.020.105 «Документознавство та інформаційна діяльність» / РДГУ; кафедра документальних комунікацій; уклад. О. В. Попчук. – Рівне, 2008. – 28 с.

Резюме. В статті обоснована роль інноваційних технологій обучения в формировании и развитии профессиональной культуры будущих специалистов. Особое внимание автор уделяет нестандартным формам педагогического взаимодействия, в частности деловой игре.

Ключевые слова: профессиональная культура, личностно-ориентированная учеба, проектная учеба, деловая игра, кредитно-модульная система

The summary. The article substantiates the role of innovative learning technologies in the development of professional culture for future professionals. Author pays special attention to unusual forms of educational interactions, in particular business game.

Key words: professional culture, personality-oriented learning, project learning, business game, credit-modular system.

Одержано редакцією 24.10.2010 р.

УДК: [37.035.3:373.6] - 053.6

В.М. ТРОФІМЧУК

СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКИХ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Резюме. В статті проаналізовано основні систематизації видів і властивостей знань та умінь, які представлені в дослідженнях, і на їх основі дано власне визначення та розроблено класифікацію художньо-конструкторських знань та умінь, які формуються у старшокласників в процесі трудового навчання.

Ключові слова: знання, уміння, художньо-конструкторські знання та уміння, старшокласники, трудова підготовка, художнє конструювання.

Постановка проблеми. Необхідною умовою усвідомлення проблем і процесів розвитку будь-якого суспільства слід вважати наявність знань та умінь технологічних перетворень матеріалів, енергії, інформації з урахуванням природо- і культуродоцільності здійснюваної діяльності. Саме тому організація освітнього процесу повинна бути спрямована на поглиблення в учнів знань про закономірності проектно-перетворювальної діяльності, формування технологічної культури, розвиток стійких пізнавальних інтересів,

ЗМІСТ

Бабік О.С. Професіоналізм вчителя як важливий фактор при навчанні іноземної мови у дошкільному навчальному закладі.	3
Ботвінко О.М. Використання комп'ютерних технологій у процесі навчання іноземної мови в загальноосвітній школі.	7
Гронь Л.В. Вимоги до іншомовних текстів для розвитку вмінь розповіді на початковому ступені навчання на мовних факультетах вищих навчальних закладів.	11
Коломієць Н.М. Прийоми Блейна Рея в методі природовідповідності Джеймса Ашера.	15
Коржженевська О.В. Організація самостійної роботи учнів – важливий фактор інтенсифікації навчального процесу.	19
Салюк І.Я. Особистісно-орієнтований підхід у детермінації розвитку іншомовного мовлення школярів.	23
Кропивко І.М., Снічук О.А. Використання ресурсів і послуг мережі Інтернет у викладанні іноземних мов.	28
Цаль Т.В. Використання методів педагогічного стимулювання на початковому етапі навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі та новітні технології.	36
Чорнолоз О.О. Теоретичні основи викладання чеської мови для студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	41
Якимчук А.В. Рефлексивні механізми навчання підлітків англomовної комунікації.	44
Волошун А.А. Проблеми застосування сучасних технологій в процесі засвоєння лексики на початковому етапі викладання іноземної мови.	50
Зінчук І.В. Зорова наочність як засіб семантизації іншомовної лексики.	53
Мороз Л.В., Кушнір Н.В. Специфіка роботи над термінами на заняттях іноземної мови у вищому навчальному закладі.	58
Мороз Л.В., Паішко І.О. Основні питання принципів і критеріїв відбору та засвоєння лексичного мінімуму студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	63
Ніколайчук Г.І. Особливості діалогу в процесі формування комунікативних умінь дитини дошкільного віку.	65
Середюк Л.А. Використання автентичної газетної хроніки на уроках німецької мови.	70
Турко І.-М.Б. Теоретичні аспекти вивчення творчості поетів-імажистів у вищих навчальних закладах.	72
Бричок Б.П. Використання інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки вчителів початкових класів.	77
Джеджера К.В. Удосконалення мовлення як проблема формування культури спілкування студентів у вищих навчальних закладах.	80
Дуброва А.С., Снічук О.А., Трофімчук В.М. Принцип взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності з урахуванням їхніх особливостей і прискореним навчанням сприйняття мовлення.	83
Кочубей О.С. Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	85
Мазурок О.М. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної парадигми освіти.	89
Мороз Л.В., Ковалюк В.В., Черуха Н.В. Інтерпретація закономірностей засвоєння іншомовних слів студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	92
Павелків К.М. Філософські та загальнотеоретичні засади дослідження проблеми формування рефлексивної культури майбутнього вчителя.	95
Перішко І.В. Розвиток інтелектуальних здібностей обдарованих школярів на основі проектноі іншомовної діяльності.	100
Пивоварчук Т.О. Фактори розвитку комунікативних здібностей студентів.	106
Тадєєва М.І., Пархомчук М.М. Рання іншомовна освіта в європейських педагогічних традиціях.	109
Воробйова Л.М. Психолінгвістичні аспекти навчання іноземних мов.	113
Гончарук Р.А. Роль перекладу у міжкультурній комунікації і педагогічній соціалізації.	117
Янциур Л.А. Формування інтересу до образотворчої діяльності в системі дитячий садок-школа.	122
Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Психолого-педагогічні можливості навчального перекладу і умови їхньої реалізації.	126
Шурин О.І. До питання формування педагогічної культури майбутніх вчителів у процесі фахової підготовки.	129
Войтович І.С. Батишкіна Ю.В. Комп'ютерні інформаційні технології в реалізації навчальних і наукових проектів у педагогічних вищих навчальних закладах.	131
Шутяк В.Г. Формування у молодших школярів позитивного ставлення до праці.	135
Полицук Н.В. Особистісно-орієнтована технологія навчання при підготовці фахівців з технологічної освіти.	139

Яциур М.С. Курсова робота з методичних дисциплін у кредитно-модульній системі організації навчального процесу.	141
Герасименко О.А., Герасименко Н.П. Методи реалізації пошуково-дослідницьких проектів на заняттях з трудового навчання у 7-9 класах з використанням інформаційно-пошукових технологій.	147
Трофімчук Л.О. Проблема оптимального вибору методів активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі позаурочних занять.	152
Грипич С.Н. Моральне виховання молодших школярів і дитяча література (психолого-педагогічний погляд на проблему).	156
Попчук О.В. Інноваційні технології навчання як умова розвитку професійної культури майбутніх фахівців документознавства та інформаційної діяльності.	160
Трофімчук В.М. Сутність і класифікація художньо-конструкторських знань та умінь старшокласників, які формуються у процесі трудового навчання.	164
Войтко А.І. Педагогічна підтримка професійного самовизначення учнів 8-9 класів на основі професійних проб.	168
Сіпайло В.О. Використання сучасних систем крою проектування одягу при підготовці майбутніх вчителів технологій.	173
Мохнюк Р.С. Формування громадянської культури студентства – проблема сучасного виховання.	178
Відомості про авторів.	183

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований у 1996 р.

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В..

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2009 р. Підписано до друку 27.11.2009 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 30,6. Обл. вид. арк. 31,2. Замовлення № 79/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42.— Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20